

YTTRANDE

Datum
2025-06-16

Dnr
R 51-2025

1 (2)

Justitieombudsmannen
Per Lennerbrant

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Yttrande över betänkandet Utmönstring av permanent uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpakt (SOU 2025:31)

(Ju2025/00838)

Inledning

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet.

En del av de förslag som förs fram i betänkandet är sådana som ger uttryck för politiska vägval som JO inte brukar yttra sig över. Det gäller t.ex. förslaget att införa bestämmelser i utlänningslagen som gör det möjligt för Migrationsverket att avvisa en asylansökan i fler situationer än i dag.

I övrigt vill jag föra fram följande synpunkter.

Avsnitt 7 Rättslig rådgivning, rättsligt bistånd och biträde

Förslaget innebär begränsningar av rätten till offentligt biträde i asylprocessen. Det föreslås bl.a. att personer som söker internationellt skydd i landet endast ska ha rätt till en timmes rättslig rådgivning i handläggningen hos Migrationsverket.

Rådgivningen ska avse vägledning och information enligt det som anges i artikel 16.2 asylprocedurförordningen. Om det finns skäl till det ska ytterligare en timmes kostnadsfri rättslig rådgivning kunna medges. Skyddssökande ska enligt förslaget inte längre få tillgång till kostnadsfritt biträde hos myndigheten. Jag har tidigare haft anledning att uttala mig om vikten av tillgång till ett offentligt biträde i processen hos Migrationsverket. Att sökanden biträds av en person med juridiska kunskaper som är väl förtrogen med utlänningslagstiftningen främjar en rättssäker handläggning och ökar förutsättningarna för att utredningen ska bli fullständig (JO 2020/21 s. 566, dnr 5040-2018).

Jag noterar att en liknande hållning kommer till uttryck i ett aktuellt utkast till lagrådsremiss; *Skärpta krav för offentliga biträden och höjda kompetenskrav för tolkar i migrationsärenden*, dnr Ju2024/02299, s. 15. Där anges bl.a. följande.

Rätten till ett offentligt biträde i migrationsärenden är viktig för att säkerställa den enskildes rättssäkerhet. [...]. Att det förordnas offentliga biträden som brister i

kompetens är därför ett rättssäkerhetsproblem. Det är även viktigt för förtroendet för migrationsprocessen och särskilt asylprocessen att de sökande biträds av kunniga, skickliga och engagerade biträden.

Jag anser att det finns en påtaglig risk för att rättssäkerheten eftersätts i asylprocessen och för att enskilda lider rättsförluster om rätten till rättsligt biträde tas bort och ersätts med en mycket begränsad rätt till rådgivning och information. Myndighetens utredningsansvar kan svårligen jämföras med eller kompensera för det offentliga bitrådets roll. Risken förstärks av att utredningen även föreslår begränsningar jämfört med dagens system i fråga om rätten till offentligt biträde vid överklagande av beslut, i enlighet med artikel 17.2 (b) och (d) asylprocedurförordningen. Jag noterar att utredningen även föreslår att dagens särreglering som i vissa fall innebär en utökad rätt till offentligt biträde för ensamkommande barn ska tas bort.

Yttrandet har beslutats av JO Per Lennerbrant. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Fanny Baltzer har föredragit ärendet och byråchefen Sara Johannesson har deltagit i beredningen.